

BoonBerichten

Mededelingen en berichten van het Louis Paul Boon Genootschap
Nummer 116, september 2018

MAGNUM OPUS IN PERPETUA

OVER DE NIEUWSTE EDITIE VAN DE KAPELLEKENSBAAN IN DE PERPETUA- REEKS VAN UITGEVERIJ ATHENAEUM

Eerder dit jaar verscheen de nieuwste editie van *De Kapellekensbaan* bij uitgeverij Athenaeum in de prestigieuze Perpetua-reeks. Het is meteen de best verzorgde uitgave die er van het boek bestaat; het is een luxe editie die prettig leest, met name door het handzame formaat en het mooie papier dat is gebruikt.

Kris Humbeek schreef voor deze editie een toepasselijk nawoord, waarover straks meer.

Perpetua is de naam van de serie die uitgeverij Athenaeum uitgeeft sinds oktober 2007. De reeks omvat de 100 beste boeken van de wereld. Een jury van zes literatuurkenners, destijds bestaande uit Maarten Asscher, Kees Fens, Arnon Grunberg, Piet Gerbrandy, Hella S. Haasse en Kristien Hemmerechts, selecteerde een lijst met 80 titels. Het publiek werd geraadpleegd voor de keuze van de laatste 20 titels.

Verscheen er in het begin maandelijks een deel, nu is het streven om vier keer per jaar een nieuw deel uit te brengen. Alle boeken worden opnieuw gezet en zonodig zelfs opnieuw vertaald, worden echt gebonden en zijn voorzien van een stofomslag en leeslint. Elk deel krijgt bovendien een speciaal voor deze uitgave geschreven nawoord. De vormgeving is in handen van Anneke Germers.

DE 100 BESTE BOEKEN VAN DE WERELD

Louis Paul Boon bevindt zich met *De Kapellekensbaan* in deze reeks in goed internationaal gezelschap; vele grote namen uit de wereldliteratuur zijn vertegenwoordigd. Twaalf Nederlandstalige onsterfelijken zijn in de reeks opgenomen en het is natuurlijk verheugend dat *De Kapellekensbaan* daarbij hoort:

Louis Paul Boon, *De Kapellekensbaan*

Louis Couperus, *Van oude mensen, de dingen die voorbijgaan...*

Willem Elsschot, *Kaas*

Desiderius Erasmus, *Lof der Zotheid*

Herman Gorter, *Verzen*

Hadewijch, *Strofische gedichten*

Willem-Frederik Hermans, *Nooit meer slapen*

Johan Huizinga, *Herfsttij der middeleeuwen*

Multatuli, *Max Havelaar*

Paul Van Ostaijen, *Bezette stad en Nagelaten gedichten*

Spinoza, *Ethica*

Simon Vestdijk, *De koperen tuin*

Uitgever Mark Pieters van Athenaeum-Polak & Van Gennep vertelt aan Aleid Truijens in *De Volkskrant* op 28 september 2007 over het ontstaan van de reeks. Het verschil met vele andere reeksen is dat er wordt samengewerkt met andere uitgeverijen.

‘De ergernis bestaat al jaren’, zegt Pieters.

‘Waarom bestaat er in Nederland niet één mooie reeks klassieken uit de wereldliteratuur? De voorbeelden kennen we allemaal: de Fransen hebben hun Pléiade-reeks, de Engelstaligen de Penguin Classics en de Everyman’s Library. Wij dachten: we gaan het gewoon maar eens doen.’

OVER ALLES EEN GROOT KRUIS

Over Louis Paul Boon en zijn 'kapellekensbaan' is reeds heel wat geschreven en *het is mogelijk dat het onmogelijk is om iets nieuwer en juister te zeggen, maar over al het geschrevene daalt het stof der tijden neer*, daarom is het goed de zaken, zeker voor de jongere lezers, een keer helder samen te vatten: *De Kapellekensbaan* (1953) is simpelweg de beste roman in het Nederlands die in de twintigste eeuw is verschenen... 'Afgezien dan van *Zomer te Ter-Muren* (1956), het imposant dikke tweede deel van *De Kapellekensbaan* dat helaas altijd in de schaduw van dat al zo kloekke eerste deel is blijven staan,' merkt de kantieke schoolmeester op, terwijl hij zich ruimhartig bedient van uw beste single malt. En zichzelf nog ruimhartiger van uw whisky bedienend sneert hij vervolgens dat het tegenwoordig al het beste wordt genoemd wat zo snel mogelijk massaal zijn weg naar de consument moet vinden: de beste SUV, de beste smartphone, de beste inlegkruisjes en de beste whisky, en nu dus ook godbetert de beste roman die in de vorige eeuw in het Nederlands zou zijn geschreven! En de kantieke schoolmeester maakt een wegwerpgebaar.

Opnieuw dan maar.

Over Louis Paul Boon en zijn 'kapellekensbaan' is reeds heel wat geschreven en *het is mogelijk dat het onmogelijk is om iets nieuwer en juister te zeggen, maar over al het geschrevene daalt het stof der tijden neer*, daarom is het goed de zaken met name voor de jongere lezers een keer helder samen te vatten: samen vormen *De Kapellekensbaan* (1953) en zijn vervolg *Zomer te Ter-Muren* (1956) dé grote roman uit onze twintigste-eeuwse letteren. Niet door hun omvang, maar vanwege Boons streven om in twee boeken de naoorlogse

De uitgave in deze reeks heeft Boon weer even in de schijnwerpers gezet. Het boek is besproken in de media en boekhandels geven de Perpetua-delen vaak een prominente plaats in de winkel.

De Volkskrant schreef in een korte recensie op 4 mei: "Met een nawoord van Kris Humbeek is het beroemdste boek van de meester uit Aalst terecht opgenomen in de Perpetua-reeks met de honderd beste boeken van de wereld."

Lodewijk Verduin schrijft in De Groene Amsterdammer op 20 juni:

"Tragiek en pijn genoeg in *De Kapellekensbaan*, en de diagnose van 'boontje' is weinig rooskleurig: 'De kanker vreet onze beschaving aan.'

In dit lange, zowel eentonige als verslavende boek preekt en tiert Boon over de problemen die ons vandaag nog teisteren: armoede, uitbuiting, cynisme, geweld. Dat maakt deze roman nog altijd onthutsend en indrukwekkend, maar in een tijd waarin veel schrijvers in een politieke crisis verkeren, en zoeken naar nieuwe vormen van engagement wijst Boon ons ook op imponerende wijze de weg: met *De Kapellekensbaan* liet hij zien hoe een schrijver pontificaal in de realiteit kan staan, zonder de letteren daarbij te verwaarlozen of te verlaten."

De eerste druk van *De Kapellekensbaan* verscheen in 1953 bij De Arbeiderspers. *Zomer te Ter-Muren*, het tweede boek over de Kapellekensbaan, verscheen in 1956. Beide boeken werden vele malen herdrukt. In 1979 ging een droom van Boon in vervulling toen beide boeken voor het eerst in 1 band werden uitgebracht. Boon in het voorwoord bij die editie: "Jarenlang was het een wensdroom, de beide bij elkaar aansluitende werken *De Kapellekensbaan* en *Zomer te Ter-Muren* in een enkele band te zien verschijnen."

Kris Humbeek schrijft in het nawoord bij de heruitgave in de Perpetua-reeks: "Ook al vormen *De Kapellekensbaan* en *Zomer te Ter-Muren* een romandiptiek, het blijven twee verschillende boeken, die elk het stempel dragen van hun specifieke ontstaanscontext. Het is dan ook geen overbodige luxe dat ze nu eens als een geheel aan de lezer worden bezorgd, zoals in Boons *Verzameld werk* het geval zal zijn, en dan weer apart, zoals in deze prestigieuze reeks."

De Kapellekensbaan

Louis Paul Boon

Athenaeum, april 2018

ISBN 9789025308261, 512 pagina's
gebonden € 29,99

In zijn nawoord speelt Boonkenner Kris Humbeek een spel met de lezer, met zichzelf en met Boon, of misschien beter: met de verteller boontje uit het boek. Dat begint al met de aanhef van zijn tekst:

"Over Louis Paul Boon en zijn 'kapellekensbaan' is reeds heel wat geschreven en *het is mogelijk dat het onmogelijk is om iets nieuwer en juister te zeggen, maar over al het geschrevene daalt het stof der tijden neer*, daarom is het goed de zaken, zeker voor de jongere lezers, een keer helder samen te vatten".

De lezer begrijpt dat Humbeek verwijst naar de tekst van Boon in het eerste hoofdstuk van *De Kapellekensbaan* – OVER ALLES EEN GROOT KRUIS - : "het is mogelijk dat het onmogelijk is om iets nieuwer en juister te zeggen, maar over al het geschrevene daalt het stof der tijden neer, en ik peins daarom dat het goed is als er om de 10 jaar een andere een kruis trekt over al die oude dingen, en de wereld-van-vandaag opnieuw uitsprekt met andere woorden."

Ontevreden met zijn opzet haalt onze bezorger een groot kruis door zijn tekst en hij verzucht: "Opnieuw dan maar".

Vervolgens komen allerlei aspecten van het boek, de schrijver en zijn tijd aan bod, zoals dat hoort in een deugdelijke begeleidende tekst. Maar Kris Humbeek doet ook in zijn vervolg iets bijzonders met het nawoord: hij kruipt in de huid van de

Perpetua reeks
De honderd beste boeken
uit de wereldliteratuur

schrijver en geheel in de stijl van het boek laat hij zich af en toe onderbreken door het personage *de kantieke schoolmeester* die kritiek levert op zijn werk. Zoals boontje in zijn boek steeds onderbroken wordt door de kantieke schoolmeester, mossieu colson van tminnesterie, tolfpoets, siekegheest de student, de dichter en dagblad-schrijver johan janssens, enzovoort.

“Omdat ze elk op hun manier een aanvullend perspectief op de dingen bieden, kunnen boontjes vrienden-zijn-helden een belangrijke plaats opeisen binnen *De Kapellekensbaan*; niet onterecht claimen ze zelfs de status van coauteur en wordt er tot driemaal toe gesproken van ‘ons boek over de kapellekensbaan’.”

“Helemaal zoals zijn sarcastische aard het hem voorschrijft, onderbreekt de kantieke schoolmeester u. Ha, zegt hij, ha, de perfesser gaat ons een beetje zitten wijsmaken dat onze vriend boontje een soortement heilige is, ha, tzal een schone biografie worden die ge daar beloofd hadt te schrijven! En hij lacht nog een keer zonder geluid te maken en klemt dan zijn lippen stijf open. Als een mes.”

Midden in zijn relaas over de ontstaansgeschiedenis van het boek en de voorlopers ervan dwalen de gedachten van de biograaf-en-tekstbezorger af en belandt hij weer eens in het huis van de schrijver: *“Ditmaal echter loopt ge niet door naar de woonkamer, waar zoals gebruikelijk veel ramoel is (zijn vrienden hebben zich weer eens meester gemaakt van boontjes huis en in uw hoofd ziet ge de kantieke schoolmeester al onhoorbaar lachen), maar als in een droom in een droom vindt ge uzelf opeens terug achter de coulissen. Daar treft ge anders dan in een klassieke naturalistische roman niet alsnog de Alwetende Verteller aan edoch, schrik niet, de biograaf van Louis Paul Boon.”*

“In *De Kapellekensbaan* zit de verteller niet in de coulissen; hij is zichtbaar en zelfs prominent aanwezig. Onder de naam boontje neemt hij deel aan het verhaal waarvan hij zogezegd de auteur is, maar op geen enkel moment weet hij zeker wat er vervolgens zal gebeuren. Het is alsof alles in *De Kapellekensbaan* zich pas voltrekt terwijl boontje aan het schrijven is en het voortdurend nog verschillende kanten op kan met zijn leven, met zijn boek en met de wereld.”

“Er zit tijd, soms zelfs jaren tijd, tussen het vertellen en het vertellen in *De Kapellekensbaan*. Boon moet de vriendenbijeekomsten en voorts al wat hij toentertijd ervoer voortdurend in zijn hoofd hebben nagespeeld, maar dan als re-enscenering waarbij de grens tussen realiteit en fictie er niet toe deed.”

“En als ge de kantieke schoolmeester hoort zwijgen en grimmig ziet kijken naar zijn lege whiskyglas antwoordt ge: het is mogelijk dat wat in de boeken over de kapellekensbaan te lezen staat sindsdien anders en soms juist en een enkele keer zelfs met evenveel urgentie in een andere taal dan het nederlands is gezegd, maar ook over die meesterwerken en trouwens over alle toekomstige meesterwerken zal het stof der tijden neerdalen, en ik peins daarom dat het goed is als er minstens om de 10 jaar een nieuwe editie van de kapellekensbaan in de winkel komt te liggen omdat niemand in ons taalgebied na de voorlopig laatste grote oorlog met zoveel gevoel voor taal en ritme, tegendraads vernuft en observatievermogen onze wankele wereld in woorden heeft gevangen.”

BoonBerichten

*De onregelmatig verschijnende BoonBerichten worden uitgebracht onder verantwoordelijkheid van het bestuur.
redactie: Erik van Veen*

Bestuur:

Lucas Vander Taelen (voorzitter), Wim Dijkstra en Luc Geeroms (ondervoorzitters), André Dumont en John Jacobs (secretarissen), Freddy Van Hollebeke (penningmeester), Erik van Veen (website en BoonBerichten) en Gert Jan de Bruijn
Jacquy De Pauw en Erna De Ridder: aankomend bestuursleden
Jo Boon is adviseur van het bestuur

Secretariaat België:

John Jacobs, Martelarenstraat 143, 1800 Peutie
02 2512291 – jggjacobs@skynet.be

Secretariaat Nederland:

André Dumont, Groenestraat 114, 6531 HT Nijmegen
06 30014253 / 024 3565019 – mail@lpboon.net

Bankrekening België: BE36068200494781 t.n.v. L.P.Boon Genootschap, Oude Vismarkt 13, 9300 Aalst.

Bankrekening Nederland: NL53INGB0005685885 t.n.v. L.P.Boon Genootschap, Nijmegen